

LUND UNIVERSITY

Carl von Linnés 'Om Diæten' och manuskripten i Mariestad

Dunér, David

Published in:
Meddelanden / Föreningen för Västgötalitteratur

2025

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Dunér, D. (2025). Carl von Linnés 'Om Diæten' och manuskripten i Mariestad. *Meddelanden / Föreningen för Västgötalitteratur*, 2025(4), 20. <https://www.vastgotalitteratur.nu/wp-content/uploads/2026/01/2025-Vg-litt-4-25.pdf>

Total number of authors:
1

Creative Commons License:
Ospecificerad

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

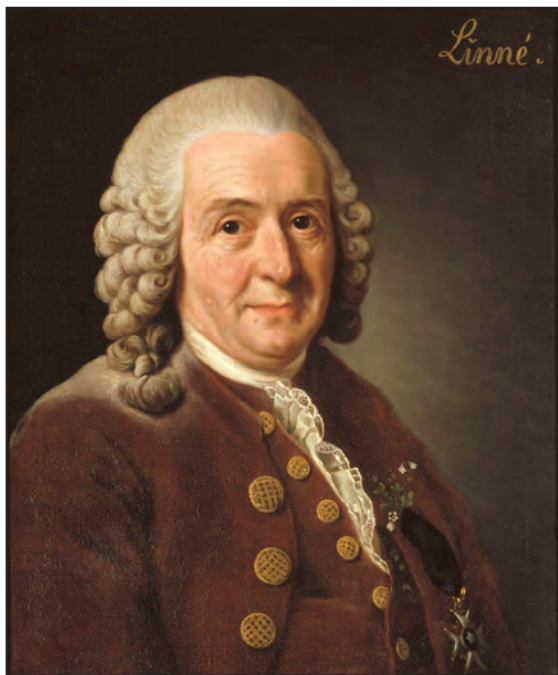
Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Carl von Linnés 'Om Diæten' och manuskripten i Mariestad

Dietetiken, läran om människans kosthållning och bevarande av hälsan, är ett centralt tema i botanisten och medicinen Carl von Linnés verksamhet som lärare och vetenskapsman. Hur man skapar ett hälsosamt liv? Vad vi ska äta, motion, sjukdomslära, medicin och växter. Åldrandet och livets stadier. I förhållande till naturen, moral. Rusdrycker, rökning, kaffe, te, choklad. Föreläsningar över dietetiken. Samerna som livsideal. Linné själv led av giktbesvär, kurerades med smultron. Att vi mår bra av vegetarisk föda. Köttätande efter syndafloden.

Linnés tankar finns bevarade i föreläsningsanteckningar. Han höll en rad serier över detta ämne under en lång period. Några föreläsningsanteckningar har tidigare publicerats (Lindfors 1907; Ugglå 1958). Dietetiska teman finns också i ett antal dissertationer för vilka Linné stod som preses, och som enligt tidens sed också författade. Som till exempel om åldrandet, om rusdrycker och lyxprodukter som kaffe och te etc.

Den transkriberade handskriften ger ny belysning och kunskap om Linnés dietetiska rön. Här kan vi läsa uppgifter och rön som inte tas upp på annat håll. Det är nämligen en unik handskrift på flera sätt. Föreläsningsanteckningar från Linnés undervisning har visserligen tidigare utgivits, samt ett antal dissertationer som berör dietetiken publicerades redan under Linnés livstid, men den föreliggande handskriften skiljer sig väsentligt från dem alla både till innehåll och i textmässigt hänseende. Dess tillkomstshistoria är unik, sammanställd av fältskären Friedrich Weise under hans resa till Kanton 1753–1754 med Ostindiska kompaniets skepp Götha Lejon. Dess proveniens kan dessutom knytas till Västergötland och Mariestad, genom dess senare ägare Ludvig Löfvenskiöld som testamenterade handskriften till Mariestads allmänna läroverk 1881.

I den här utgåvan kan vi bekanta oss med Linnés rön om hälsan, nästan känna hur det var att sitta på en hård träbänk i Uppsala någon gång i slutet på 1740-talet och lyssna på den store Linné, höra hans röst, anekdotiska berättelser och medicinska förklaringar. Eller som Weise, sitta under långtråkiga dagar i stiltjen i den tropiska hettan, när den stora oceanen låg spegelblank och seglen halade. Man kan också föreställa sig hur Löfvenskiöld tog fram handskriften ur sitt bibliotek när kvällsmörkret lägrade sig utanför fönstret, eller hur en läroverkspojke hittade den dammiga handskriften i Mariestads läroverks bibliotek.

I denna utgåva finner vi hela handskriften transkriberad av universitetsbibliotekarien, docent Per Stobaeus, kompletterad

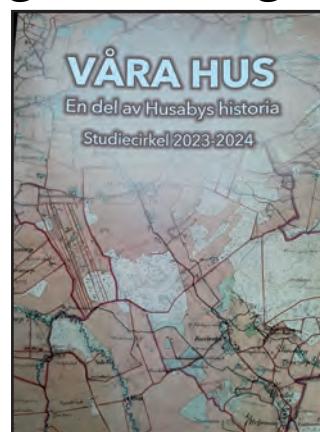
med uppsatser som ger en bakgrund och sätter texten i sitt sammanhang, om handskriftens tillkomst och proveniens, hur den ger vägar ut, till lärosalar i Uppsala och till ett skepp som seglade över oceanen till Kanton. Till slut handlar handskriften om hur vi ska leva våra liv, vad som utgör ett hälsosamt och gott liv.

David Dunér

Boken ges ut av Föreningen för Västgötalitteratur våren 2026. Medlemmar har möjlighet till förköp för **150 kr*** (ordinarie pris **200 kr**) fram till och med februari. Du kan redan nu förboka ett exemplar i samband med årsavgiftsavin. Boken omfattar 200 sidor och trycks i 450 exemplar.

* Plus porto 40 kr eller avhämtas på vårens bokauktion i Stora Levene 18 april eller på annat sätt. Hör av dig till skattmästaren.

Hembygdsforskning i Husaby

Husabybygden vid Kinnekulles sydsluttning är en känd historisk plats.

Där finns intressanta sevärdheter såsom Västergötlands största hållristningsområde, Lasse i bergets grotta och Husaby kyrka som har det där extra. Mycket annat har nog kommit i skymundan men för några år sedan startade Husaby Hembygdsförening studiecirkeln «Vem har bott där du bor?»

Man började verkligen på gräsrotsnivå då man delade ut flygblad om projektet i bygdens postlådor.

Man tog även del av grannsocknen Kinne-Klevas erfarenheter i ett snarlikt projekt.

Syftet med studiecirkeln var att få ökad kunskap om områdets fastigheter, men också om hur livet var i bygden. Man har lagt mest krut på tiden från 1700-talets mitt och framåt. Genom klassisk hembygdsforskning med genomgång av litteratur, tidningsurklipp, fotoalbum, kartor, samtal och fältundersökningar har de fått fram mycket. Så mycket så de valde att i år ge ut skriften «Våra hus. En del av Husabys historia. Studiecirkel 2023–2024.»

Mycket av det som har framkommit visar att området är en rik jordbruksbygd och har så varit under århundraden.

Gynnsam jordmån i kombination med söderläge bäddar för detta. Utöver det naturligtvis många andra verksamheter såsom handlare, sömmerskor, soldater, skomakare, kvarnar och mjölnare. Virke och timmer verkar ha hämtats från en kronopark öster om Kinnekulle.

Forskningsresultaten om gårdar och fastigheter upptar ungefär halva skriften. Flera av texterna är skrivna av fastighetsägarna själva.

Kartmaterialet i skriften gör att man även som utsocknes kan förstå bebyggelsens geografiska placeringar.

Några av husen är delvis tillgängliga när det öppnas upp för kulturverksamheter, så passa på när tillfälle ges.

Förhoppningsvis kan skriften inspirera andra, både privatpersoner och hembygdsföreningar, att dokumentera sin bygds historia.

Skriften är på 60 sidor och kan köpas hos hembygdsföreningen.

Niklas Krantz